

Sukumanni / 18

Kasper Gröhnin sukuseuran jäsenviesti
Kesäkuu 2018

Arvoisat Kasper Gröhnin sukuseura ry:n jäsenet!

Sukuseuramme seuraava vuosikokous on lähestymässä. Vuosikokous pidetään Tohmajärvellä 22.7.2018 klo 11.00 alkaen Ravintola Kotipirtissä. Maiju Lassilan juhlavuoden kunniaksi meillä on mahdollisuus kokouksen jälkeen käydä katsomassa Tulitikkuja lainaamassa -teatterikappale Tohmajärven kesäteatterissa. Tarkemmin kokouksesta ja oheisohjelmasta on lehden sisäsivuilla. **Vuosikokous vahvistaa vuosien 2018-19 jäsenmaksun, josta lähetämme ohjeen jäsentiedotteessa syksyllä.**

Puolaan tehty sukumatka kesäkuussa 2017 toteutui hyvin Pohjolan Matkan kanssa yhteistyössä. Matkanjohtajana toimi sukuseuramme jäsen Mikko Makkonen. Mikon laatima laaja matkakertomus julkaistaan tässä Sukumannissa. Paljon kiitoksia Mikolle! Voitte tehdä ehdotuksia seuraavista sukumatkakohteista hallituksen jäsenille!

Keski-Karjalan Gröhnit -sukukirjastamme saimme 3. painoksen marraskuussa 2017. Kirjaa on saatavilla hallituksen jäseniltä ja vuosikokouksessa Tohmajärvellä. Kirjan hinta on 60 euroa (+ mahdolliset postituskulut).

Sukutapahtumista voitte edelleen ilmoittaa tiedot Jorma Gröhnille, jormagr4@gmail.com. Tietojen antaja on vastuussa tietojen julkaisuluvasta. Sukuseuran hallituksen päätökseen perustuen julkaisemme sukutapahtumatietoja vain jäsenille postitettavassa lehdessä, emme kotisivuillamme olevissa Sukumanneissa tietosuojaan vuoksi.

Jokainen jäsen voi lähettää hallituksen jäsenille omia sukutarinoita ja -kirjoitelmia joko sähköisesti tai paperiversiona. Julkaisemme niitä Sukumanni -lehdessä ja kotisivuillamme.

Jotta saisimme jäsenrekisterimme tiedot pysymään ajan tasalla, toivomme jäsenten ilmoittavan osoitteensa jäsenmaksua maksaessaan tai muulloin osoitteen muuttuessa. Lisäksi pyydämme teitä ilmoittamaan sähköpostiosoitteenne ja tiedon, haluatteko jatkossa sukuseuran postia sähköisesti. Tiedot voi ilmoittaa sihteeri Merja Immoselle, merja.immonen@gmail.com.

Sukuseurallamme on kotisivut www.kasper-grohnsukuseura.fi ja oma facebook -ryhmä/ [Kasper Gröhnin sukuseura ry](#).

Tervetuloa kesän sukutapahtumaan!

Riitta Väistö, puheenjohtaja

VUOSIKOKOUS 22.7.2018 RAVINTOLA KOTIPIRTISSÄ
Talluksentie 26, 82600 TOHMAJÄRVI

OHJELMA:

Lounas klo 11-12

Vuosikokous klo 12-

* käsitellään sääntömääräiset asiat

* Anne Gröhnin monologi: Muserikon mummo muistelee

Kokouksen jälkeinen ohjelma:

* Kirjailija Maiju Lassilan syntymästä tulee kuluneeksi 150 vuotta tänä vuonna, joten juhlavuoden kunniaksi esitetään teatteriesitys **Tulitikkuja lainaamassa** klo 14- Tohmajärven kesäteatterissa, os. Kirkkotie 14, 82600 Tohmajärvi (teatteri- ja museoalueelle lyhyt kävelymatka Kotipirtiltä)

* Kesäteatterin vieressä on monipuolinen Tohmajärven ulkomuseoalue, johon jokainen voi tutustua omakustanteisesti. Siellä sijaitsee arvokas Nymanin talo vuodelta 1874. Talossa on vuosisadan takaista säätyläiskodin tunnelmaa, toisessa päässä taloa on apteekkimuseo. Samassa pihapiirissä on kruununvouti G. Walleniuksen vaunuliiteriaitassa sijaitseva pitäjänmuseo, kirjailija Maiju Lassilan kotiaitta, tuulimylly, Nymanin aitta, Renkituvan kahvio Katri-Helena -näyttelyineen ym. Pihapiirissä on puisia patsaita, mm. Maiju Lassila -patsas.

Hinta Lounas ja teatteriesitys väliaikakahvin kera on yhteensä 20 euroa/henkilö. Pelkän lounaan hinta on 10 euroa/henkilö.

ILMOITTAUTUMINEN osallistumisesta ruokailuun ja teatteriesitykseen sukuseuran hallituksen jäsenille 8.7.2018 mennessä. Muista ilmoittaa mahdolliset erikoisruokavaliot!

TERVETULOA!

Hannu Holopainen (taulu 2205)

Olen Hannu Ilmari Holopainen ja synnyin vuonna 1957 Kaarlo ja Irja (o.s. Mustonen) Holopaisen esikoisena Kiteen Närsäkkälään. Maalaistalossa erilaiset maataloustyöt tulivat tutuiksi jo pienenä mutta eivät kuitenkaan kiinnostaneet niin paljon, että olisin jäänyt maanviljelijäksi.

Kansakoulun kävin Närsäkkälässä ja keskikoulun ja lukion Kiteellä. Kielet kiinnostivat jo siihen aikaan, ja kirjoitin espanjan ylimääräisenä kielenä ylioppilaskirjoituksissa, ensimmäisenä Kiteen lukiossa. Opiskelin sitä omin päin, koska siihen aikaan sitä ei opetettu juuri missään. Espanja-innustus sai alkunsa kirjeenvaihtokaverin niin huonosta englannista, ettei siitä saanut mitään tolkkua. Niinpä päätin opetella hänen äidinkieltänsä.

Lukion jälkeen kävin armeijan Pohjois-Karjalan rajavartiostossa Onttolassa, ja armeijan jälkeen pyrin useamman kerran Helsingin yliopistoon mutta en

päässyt. Niinpä olin töissä ensin Kiteen sahalla Puhoksessa ja sen jälkeen Martelan huonekalutehtaalla Kiteellä. Loma-aikoina auttelin kotitilalla ja myös matkustelin aika paljon, lähinnä Euroopassa ja varsinkin Espanjassa, ja kävin silloin myös ensimmäisen kerran Uudessa-Seelannissa. Ihme kyllä sain töistä vapaata neljän kuukauden matkaa varten.

Lopulta 80-luvun puolivälissä pääsin Helsingin yliopistoon, kun tuli mahdolliseksi opiskella espanjaa pääaineena. Opiskelin siellä useita vuosia espanjan lisäksi myös muita kieliä, kuten baskia, mutta loppututkinto jäi suorittamatta, koska tulkkauskeikat ja matkustelu veivät mennessään. Jo silloin olin aika ajoin tulkkinä espanjalaiselle koneenrakennusfirmalle, joka valmistaa ja asentaa paperi- ja kartonkiteollisuudessa tarvittavia pituus- ja arkkileikkureita ja pakkauslinjoja. Vuosikymmenien aikana Suomen lähes kaikki kartonkitehtaat ja osa paperitehtaista on tullut tutuiksi, ja nytkin on meneillään sivutöinä yksi projekti, johon käänän dokumentteja ja käyttöohjeita. Nykyisin, kun asentajat ovat kielitaitoisia, minua tarvitaan tehtailla enää koneen käyttö- ja kunnossapitohenkilöstön koulutuksessa.

Välillä on tullut myös matkusteltua ympäri maailmaa, ja ihastuin varsinkin Uuteen-Seelantiin, jossa olen käynyt kai viisi kertaa ja ollut yhteensä toista vuotta. Varmaan erikoisin maa, jossa olen käynyt, oli Tyynenmeren saarivaltio Vanuatu. Siellä osa heimoista elää vielä täysin vanhaan malliin ja palvoo luonnonjumalia. Vanhat miehet muistivat vielä, miltä ihmisliha maistuu... Elämä ja ihmiset siellä ovat samankaltaisia kuin Papua Uuden-Guinean viidakoissa.

Vuonna 1998 pääsin kääntäjäksi Yleisradioon, ja olen siitä lähtien kääntänyt sinne kaikenlaisia televisio-ohjelmia. Olen ollut mukana kääntämässä espanjalaisia sarjoja, kuten Perhelääkäri, Serranon perhe, Francon aika ja Francon jälkeen, ja nyt osallistun Yle Teemalla esitettävän epookkisarjan La Señorán kääntämiseen yhtenä varmaan kuudesta kääntäjästä, koska sarjaa esitetään niin tiuhaan.

Olen kääntänyt paljon myös matkailu-, luonto- ja asiaohjelmia, kuten Kiehtovaa maailmaa, Avaraa luontoa ja Prisma-dokumentteja. Viimeisin isompi ja tärkeä urakka oli Sininen planeetta II -sarjan kääntäminen. Monien luonto-ohjelmien kääntämiseen kuuluu se, että kääntäjä myös ohjaa ohjelmien äänityksen Ylen studiossa, jos ohjelmassa on suomenkielinen selostus. Muutenkin se on aika tarkkaa puuhaa, koska kaikki lausunnot ja faktat pitää olla oikein, ja tekstin pitää olla luontevaa ja kerralla ymmärrettävää suomea. Ylessä ei suvaita virheitä eikä kankeita lauseita, ja sanomista tulee herkästi. Myös katsojat antavat helposti kipakkaakin palautetta, jos on aihetta. Kolme vuotta sitten palasin juurilleni kotitalalle, koska vanhemmat ikääntyvät ja tarvitsevat apua ja etätyö tuli mahdolliseksi. Käännän Närsäkkälästä käsin valmiiksi asti kaikki tekstittävät ohjelmat, ja vain suomeksi selostetut täytyy lopuksi käydä ohjaamassa Helsingissä, kun ne äänitetään.

Vapaa-aikoina harrastan lukemista, valokuvausta, sienestystä, puutarhanhoitoa ja joskus myös matkustelua. Myös kieliä harrastan yhä, ja koetan oppia vielä ainakin venäjää ja armeniaa.

Puutarhaan ja lähipelloille olen istuttanut kymmeniä eri puolilta maailmaa peräisin olevia puu- ja pensaslajeja. Osan olen ostanut taimina esimerkiksi Mustilan arboretumista Elimäeltä, mutta osan olen kasvattanut itse siemenistä. Siinä riittää puuhaa myös eläkepäiviksi, jos joskus pääsen eläkkeelle!

Brzeg 2017

Sukuseuran matka kesäkuussa 2017 suuntautui eteläiseen Puolaan. Vuonna 2005 kävimme edellisen kerran sukumme oletetulla alkulähteellä Sleesian Brzegissä, jota keskiajalla kutsuttiin saksalaisella nimellä Brieg. Muutama joukostamme oli ollut mukana tuolla 12 vuoden takaisella reissulla, mutta suurin osa 34 hengen ryhmästämmme oli siellä nyt ensimmäistä kertaa. Sukulaisuudesta huolimatta monet eri puolilla Suomea asuvat ryhmän jäsenet olivat toisilleen vielä matkan alussa aivan tuntemattomia ja ikäeroa taisi nuorimman ja vanhimman matkalaisen välillä olla yli 70 vuotta.

Muodollisuudet Helsinki-Vantaan lentokentällä sujuivat hyvin, vaikka jokainen joutuikin itse suorittamaan kirjautumisen automaatilla, eikä kaikille varsinkaan varttuneemmille matkalaisille tietokone ole se tutuin väline. Vajaat kaksi tuntia kestäneellä suoralla lennolla Krakovaan nautimme Finnairin tarjoaman varsin tuhdin aamiaisen eli kokonaisen kupillisen kahvia, ilman mitään syötävää.

KRAKOVA

Krakovan lentokentällä meitä oli vastassa tsekkiläinen Marketa, joka osoittautui erinomaiseksi tehtävässään. Hänen lähes virheetön suomen kielen taitonsa on perua Suomessa viettämistään teinivuosista, jolloin hänen isänsä pelasi ammattilaisena jääkiekkoa Tampereella.

Koska hotelliin saattoi kirjautua vasta klo 14 jälkeen, suoritimme ensin bussilla kiertoajelun Krakovassa saadaksemme yleiskuvan. Bysantin aikaisen kauppareitin varrelle kasvanut Krakova toimi Puolan pääkaupunkina 1500-luvulle saakka. Noin 40 miljoonan asukkaan Puola on tällä hetkellä eräs Euroopan nopeimmin kehittyvistä talouksista ja hyvinvointi näkyi yli 760 000 asukkaan Krakovan kaupunkikuvassa. Kaikkiällä oli siistiä, rakennustoimintaa oli käynnissä myös lauantaina ja kesän vehreys korosti kaupungin viihtyisyyttä meille Suomen vähälumisesta alkusuvesta saapuneille.

Kierroksen jälkeen nousimme bussista muurin ympäröimän vanhan kaupungin eli Stare Miaston eteläisellä reunalla. Kävelimme verkalleen sen keskusaukiolle Rynek Glownylle. Kaupunginosa on turistien suosimaa aluetta ja se näkyi myös palveluissa; oli matkamuuistoja myyviä kioskeja, kukka-, taulu-, suolarinkeli- ja jäätelökauppiaita, hevosityitä tarjoavia kiesejä, katukahviloita. Kymmenet taideopiskelijat ikuistivat arkkitehtuuria papereilleen, turistit ikuistivat itseään ja arkkitehtuuria kameroillaan. Koska lentokoneessa nautitun kahvin jälkeen monia alkoi jo huikaista, pidimme tunnin omaehtoisen tauon. Monet kävijät lounaalla jossain terassiravintolassa, osa kierteli torilla ja lähikaduilla näyteikkunoita katsellen ja valokuvaten. Lähikaduilla oli yllättävän runsaasti antiikkiliikkeitä ja ravintoloita. Kioskista ostettu perinteinen

puolalainen kevytruoka Zapiekanki, paahdettu patonki sieni-, juusto- ja ruohosipulitäytteellä, ei montaa zlotya maksanut. Sää suosi meitä koko matkamme ajan; vaikka oli auringon lisäksi myös pilvipoutaa -mikä sinänsä on ihanteellinen kaupunkilomasää – emme kuitenkaan kertaakaan kastuneet ennustetuista sadekuuroista. Varmin keino on kantaa sateenvarjoa mukanaan, silloin ei ainakaan sada.

Tauon jälkeen jatkoimme kaupunkiin tutustumista kävellessä Euroopan vanhimpiin lukeutuvan vuonna 1346 perustetun Jagiellon yliopiston sisäpihalle. Näimme 1400-luvulla rakennetun Collegium Maiuksen, jossa ovat opiskelleet muun muassa tähtitieteilijä Nikolaus Kopernikus ja paavi Johannes Paavali II. Ihastelimme myös Pyhän Marian kirkkoa, joka on yksi Krakovan vanhan kaupungin maamerkeistä. Sen tornista soitetaan tasatunnein trumpettisoolo. Ympäristössä oli lukuisia muitakin historiallisia rakennuksia, jotka kukin omalla tavallaan liittyvät kaupungin värikkääseen historiaan. Krakova säästyivät suuremmilta tuhoilta toisessa maailmansodassa, joten arvokasta arkkitehtuuria on säästynyt myös meidän sukupolvemme nähtäväksi. Puola on syvästi katolinen maa; se näkyi katukuvassa lukuisina paavin patsaina ja julisteina.

Kiipesimme mäkeä ylös kuninkaalliseen Wawelin linnaan. Korkealla Wislajoen yläpuolella sijaitsevalla mäellä sijaitsi kuninkaallinen palatsi jo 1000-luvulla, mutta nykyinen renessanssityylinen linna on rakennettu 1500-luvulla. Koska 34-hengen ryhmämme oli liian suuri sisätiloissa opastettavaksi, se jaettiin kahteen osaan. Suurempi ryhmä sai suomenkielisen opastuksen ja pienempi englanninkielisen. Lyhyellä kierroksella sai hyvän peruskuvan linnan menneestä loistosta taulujen, veistosten, gobeliinien ja ryijyjen muodossa.

Puolassa ei ole mainittavammin siirtolaisia. Päinvastoin, yli 20 miljoonaa puolalaista asuu ja työskentelee ulkomailla. Puola ei ole ottanut vastaan Lähi-Idästä eikä muualtakaan tulleita pakolaisia. Puolassa ei ole tapahtunut terroristi-iskuja kuten monissa läntisen Euroopan maissa. Ehkä juuri tästä syystä Puola koetaan turvallisenä matkakohteena ja se näkyi koko kaupungissa turistien suurena määränä katukuvassa jo kesäkuussa. Mitä se onkaan varsinaisena lomakautena heinä- ja elokuussa.

HOTELLIIN

Iltapäivällä majoittauduimme viitisen vuotta sitten valmistuneeseen Ibis-ketjun kolmen tähden Hotel Krakova Old Towniin. Hotelli sijaitsee kivenheiton päässä Krakovan rautatieasemasta ja valtavasta upouudesta kolmikerroksisesta ostoskeskuksesta. Toinen hotellin hisseistä, se joka toimi, vaati huoneen ovikortin totellakseen ja sitä opetellessa sitten ajeltiin edes takaisin kerroksesta toiseen. Huoneet olivat siistit, varustettuina televisiolla ja kylpyhuoneella. Jääkaappia huoneissa ei onneksi ollut, joten kurkku ei kipeytynyt liian kylmistä virvokkeista. Koska kylpyhuoneessa ei itäeurooppalaiseen tyyliin turvallisuussyistä ollut pistorasiaa, ja kylpyhuoneen seinäpeili oli kiinteä, eikä kenelläkään ollut seitsemän metrin jatkojohtoa saadakseen partakoneeseen virtaa huoneen puolelta pistorasiasta,

oli sitten neljäntenä matkapäivänä joukossamme monta parransänkistä Gröhnin aatelissukuun lukeutuvaa miestä.

ILTARIENTO

Nautimme yhteisen illallisen hotellin ravintolassa. Illalla oli mahdollisuus omaan ohjelmaan. Taksi parin kilometrin päähän juutalaiskaupunginosaan Kazimierziin maksoi 19 zlotya eli noin viisi euroa. Päiväsaikaan alueen tori Plac Nowy on vilkas kauppapaikka antiikki- ja vihanneskauppiaineen, mutta iltaisin sen ympäristö on huvielämän keskus. Lukuisat baarit terasseineen olivat täynnä iltaa istuvia puolalaisia ja ulkomaalaisia, nuoria ja varttuneempia. Tunteikas juutalainen klezmer-musiikki kuului jazz-klubeista kadulle ilmeisesti aamuyöhön saakka, ainakin näin viikonloppuna. Paluu hotelliin oli ongelmallinen; taksin kuljettaja ei tiennyt mitään Ibis Hotel Stare Miastosta, vaan vei väkisin asiakkaansa Ibis Hotel Zentrumsiin. On tärkeää tietää hotellin katuosoite. Mitä paikallisten taksien kielitaitoon yleensä tulee, he eivät historiallisista syistä halua puhua venäjää eivätkä saksaa, ja englantia he eivät montaa sanaa osaa. Auttava puolan kielen taito on paras apu.

ESI-ISIEN MAILLA BRZEGISSÄ

Sunnuntaina runsaan ja monipuolisen hotelliamaiaisen nautittuamme lähdimme bussilla kohti matkamme pääkohdetta Brzegiä. Matkaa tuohon pikkukaupunkiin oli runsaat 200 kilometriä. Erinomaisessa kunnossa oleva, pääosin maksullinen uusi moottoritie veti hyvin. Pidimme kahvitauon Lotos-ketjun huoltoasemalla, jossa myytiin 95-oktaanista bensaa hintaan 4,86 zlotya eli noin euron. Yksi zloty on noin 23 centtiä. Suomessa vastaava polttoaine maksaa tällä hetkellä noin 1,40 euroa litralta. Puolalaisten keskimääräinen kuukausipalkka on noin 500 euroa, kun se Suomessa on noin 3500 euroa. Elintarvikkeiden hinnat Puolassa ovat noin 40% Suomen hinnoista, eli turistille edullista, mutta paikallisille melko kallista.

Ohitimme muun muassa Katowicen teollisuuskaupungin lukuisine savupiippuineen. Krakovan seutu oli kommunistihallinnon aikana Euroopan saastunein alue. Puola käyttää yhä energialähteenään runsain mitoin kotimaista hiiltä, mikä ei ole kaikkein ekologisin vaihtoehto. Kaasujohto Pohjanmereltä norjalaiselta kaasukentältä Puolaan on tarkoitus toteuttaa lähivuosina, että maa pääsisi eroon riippuvuudesta venäläisestä energiasta.

Ilmeisesti 1200-luvulla perustetussa Brzegissä on nykyisin yli 36 000 asukasta, mutta väkiluku on hiljalleen laskusuunnassa. Toisen maailmansodan päätyttyä Brzegin saksalainen väestö karkotettiin ja tilalle tuotiin puolalaisia, jotka puolestaan oli karkotettu Neuvostoliiton itseensä liittämästä Kresystä. Kaupungista sai nyt uneliaan maaseutukaupungin kuvan, ainakin näin sunnuntaina. Brzegissä on periaatteessa vain kolme merkittävää rakennusta: katedraali, raatihuone ja Piast-ruhtinassuvun palatsi, joka toimi ruhtinassuvun asuinpaikkana vuodesta 1311 vuoteen 1675. Palatsi

muistuttaa sisäpihoineen tyypillistä hallintorakennusta eikä niinkään keskiaikaista linnaa. Missä esi-isämme von Gröningerit asuivat, siitä emme tälläkään matkalla saaneet selkoa. Koska oppaamme Marketa oli elämänsä ensimmäistä kertaa Brzegissä, ei hän saattanut kertoa nykyään museona ja kulttuuritapahtumien paikkana toimivasta palatsista paljoakaan. Hän luki meille valittuja otteita mukanani olleesta Sirkka Gröhnin vuoden 2005 matkaa varten kirjoittamasta opasteesta. Sen jälkeen saimme tunnin ajan kierrellä omaan tahtiin palatsin kaikissa neljässä kerroksessa. Kellarissa oli ruhtinassukuun kuuluvien arkkuja, muissa kerroksissa vitriineissä muinaisia esineitä, kolikoita, kirjallisuutta, seinillä tauluja, veistoksia, seinävaatteita. Museon lippumyymälässä oli myytävänä myös Brzeg-aiheisia matkamuisia ja ne tekivät hyvin kauppansa, vaikkei lipunmyyjähenkilö osannutkaan muuta kuin puolaa. Sukumme esi-isiksi oletetuista salaneuvos Casper von Gröningeristä, hovimarsalkka Georg von Gröningeristä, kansleri Carl von Gröningeristä ja hovimarsalkka Fredric Casper von Gröningeristä on tehty selkoa Sukumannin numerossa 4 vuodelta 2004. Mitään tietoja heistä emme palatsista löytäneet, koska historia museossa on keskittynyt Piast-ruhtinassukuun. Lisätietoja löytynee Sleesian keskusarkistosta Opolen kaupungista. Siellä tehokas arkistotyöskentely edellyttäisi erinomaista puolan ja saksan kielen taitoa sekä keskiaikaisten keskieuropalaisten käsialojen hallitsemista.

Palatsin kupeessa olevassa kappelissa käytyämme kävelimme kaupungille Wozownia-nimiseen ravintolaan lounaalle. Wozownia tarkoittaa vapaasti käännettynä Kiesipihaa. Pihalla oli rekvisiittana useita hevosvetoisia kiesejä. Ravintolan toisessa kerroksessa pitkässä pöydässä, jonka ääreen kaikki mahduimme, nautimme maittavan lounaan lukuisten puheenvuorojen saattelmina. Lounas aloitettiin pikantilla tomaattikeitolla, sitä seurasi riisiä ja paistia valkosipulikastikkeella, ja jälkiruuaksi meloni-mansikkajäätelöä sekä kahvi ja konjakki. Myös paluumatkalla Krakovaan käytettiin bussissa useita suvun historiaan liittyviä puheenvuoroja.

SUNNUNTAI-ILTA KRAKOVASSA

Jotkut matkalaisista olivat huomanneet tilata illaksi lippuja johonkin konserttiin ja nauttivat sitten tuosta korkeakulttuurista. En kuitenkaan ollut joukostamme ainoa, joka tutustui illan aikana muutaman sadan metrin päässä rautatieaseman kupeessa olleeseen suureen kolmikerroksiseen kauppakeskukseen. Monikansalliset tuotemerkit ja kauppaketjut olivat täälläkin näkyvästi esillä, mutta joukossa myös vähemmän maailmalla tunnettuja puolalaisia. Hintataso oli mykistävän edullinen ja elintarvikemyymälässä hämmästytti monipuolisuus; tarjonta olisi pärjännyt monipuolisuudessaan mille tahansa suomalaiselle suurmyymälälle. Oli tuoretta kalaa alkaen 13 zlotya kg, lohifilekin ainoastaan 45 zlotya kg, makkaroita alkaen 11 zlotya kg. Olutmerkkejä oli satoja ja väkevätkin alkoholijuomat luonnollisesti omassa hyllyssään ruokakaupassa, eikä valtion monopolimyymälässä kuten Suomessa. Ostosreppuuni sujahti puolalaista hunajaa, suklaata, kestromakkaroita ja juustoja. Miesten lyhythihainen kesäpaita, josta Kiteellä joutuu pulittaman melkein 50 euroa,

maksoi täällä vaivaiset kahdeksan euroa. Visa-kortti kelpasi varsin yleisesti maksuvälineenä.

AAMUTORILLA

Koska lähtö keskitysleiriin oli vasta päivällä, käväisin aamiaisen jälkeen kävelyllä hotellin ja Stare Miaston puolivälissä sijaitsevalla pienehköllä Stary Kleparz-torilla. Kesä täällä eteläisessä Puolassa oli jo paljon pidemmällä kuin Suomessa ja se näkyi torin tarjonnassa; mansikoita (6 zlotya kg), vadelmia, kirsikoita (10 zlotya kg), perunaa (3 zlotya kg), hunajaa, kotitekoisia juustoja, kananmunia ynnä muuta.

OSWIECIM

Köröttelimme bussilla noin 50 kilometrin päässä Krakovasta sijaitsevaan Oswiecimin kylään. Hotelli Galicjan yhteydessä olleessa ravintola Stara Posztassa (Vanha Posti) nautimme lounaaksi kesäkeittoa, leivitettyjä kotletteja, perunaa, salaattia ja suolakurkkua, jälkiruuaksi kahvia ja kakunpalanen suklaakastikkeella ja kermavaahdolla. Olennainen osa matkailun nautintoa on paikallisten ruokien maistelu!

AUSCHWITZ-BIRKENAU

Syyskuussa 1939 Neuvostoliitto ja Saksa hyökkäsivät Puolaan ja jakoivat maan keskenään. Molemmat valtaajat saivat runsaasti puolalaisia sotavankeja. Venäläiset sisäasiainministeriön joukot teloittivat niskalaukauksin Katynin metsässä 21 857 puolalaista sotavankia. Puolalaiset ovat tuosta ikuisesti katkeria venäläisille. Saksalaiset keräsivät sotavankinsa ja muutakin puolalaista mielestään epäluotettavaa miesväestöä entiselle Puolan armeijan punatiilistä rakennetulle kasarmialueelle Oswiecimiin eli saksaksi Auschwitziin. Pari vuotta myöhemmin leirille alettiin kerätä muitakin kansallissosialistiseen aatteeseen sopimattomia elementtejä kuten kriminaalirikollisia, juutalaisia, mustalaisia, homoseksuaaleja, ja venäläisiä sotavankeja. Tilojen käydessä ahtaaksi, lisättiin kapasiteettia rakentamalla lähistölle hevostallien mallisia puisia parakkeja eli Birkenaun leiri. Birkenaun leiristä on vielä muutama parakki jäljellä; suurin osa rakennuksista käytettiin polttopuuksi, kun puna-armeijan ukrainalainen divisioona valtasi alueen tammikuussa 1945. Tuolloin leirillä oli 7 500 vankia. Kaiken kaikkiaan Auschwitz-Birkenaussa arvellaan menehtyneen kaasukammioissa, teloituksissa, nälkään ja kulkutauteihin yli miljoona ihmistä. Suhteellisuudentajun nimissä on todettava, että diktaattori Stalinin vankileireillä Neuvostoliitossa menehtyi eri arvioiden mukaan 20-60 miljoonaa ihmistä. Suomalaisiakin kuoli Stalinin puhdistuksissa yli 10 000. Auschwitz on epämiellyttävä paikka. Ei yksin siksi, että se on niin monen ihmisen kärsimyksen paikka, vaan myös siksi, että siitä on tehty massaturismin kohde, rahasampo ja propagandaikoni. Kävin siellä edellisen kerran vuonna 1983 eikä siellä

silloin ollut yhtään kioskia; nyt leireistä on tehty viihde- ja elämyskeskuksia jäätelö-, virvoitusjuoma- ja matkamuistomyymälöineen. Alueelle tuodaan päivittäin sadoilla busseilla tuhansia turisteja jotka tuntevat jatkuvassa jonossa ahtaissa tunkkaisissa kasarmeissa katselemassa vitriineihin tungettua alueelta kerättyä esineistöä.

Palasimme hiljaisina Krakovaan.

Matkamme viimeiselle illalliselle lähdimme hotellista kävellen. Hotellista oli Stare Miastoon reilun kilometrin matka. Siellä hotelli Rezydentin yhteydessä olevassa Chopskie jadło (Talonpoikaisruokaa) kellariravintolassa oli meille varattu pöydät, mutta valitettavasti tuo ravintola oli ketju pieniä huoneita sillä seurauksella, että seurueemme hajaantui kolmeen perättäiseen eri huoneeseen. Ruoka sinänsä oli erinomaista; alkuruokana oli kokoelma erilaisia kala-, liha- ja vihannes pikkupaloja sekä useita maukkaita kastikkeita. Pääruuaksi pöytään kannettiin suuri puinen vati, josta kukin pöydässä istuja sai nostella lautaselleen mieleisiään palasia kanaa, paistia, makkaroita ja lihapiiraita lukuisine lisukkeineen. Valitettavasti osa seurueestamme ehti jo lähteä takaisin hotelliin, ennen kuin saimme pyydettyä jäljelle jääneet takimmaiseen huoneeseen, jossa pidettiin puheita ja kohotettiin maljoja ja keuhuttiin toinen toisiamme, sukulaisia kun ollaan. Kilometrin kävelymatka illalliselta takaisin hotelliin pitäisi aina kuulua ohjelmaan, se tekee hyvää!

KOTIIN

Tiistaina aamiaisen jälkeen kokoontuimme aulaan luovuttamaan huonekortit. Oppaamme Marketa sai kaikilta runsaat kiitokset erinomaisesta opastuksesta ja huolenpidosta. Hän saattoi meidät bussilla lentokentälle saakka ja jäi sinne odottamaan uutta ryhmäänsä opastettavaksi, kun me nousimme Helsinkiin lähtevään koneeseen.

Kaiken kaikkiaan kesäretkemme sujui ongelmitta ja kommelluksitta. Ketään ei ryöstetty eikä kenenkään matkalaukku kadonnut. Ohjelma oli mukavan monipuolinen, mutta teemaan sopiva. Aikaa omille mielenkiinnon kohteillekin vieraassa kulttuurissa jäi riittävästi. Usean päivän matkat antavat sukuseuran koheesiolle enemmän kuin lyhyet vuositapaamiset; jää enemmän hetkiä vaihtaa kuulumisia jo tuntemiensa sukulaisten kanssa ja tutustua uusiin. Tietoisuus siitä, että keskustelukumppanilla on samat juuret kuin sinulla, tekee ihmisestä mielenkiintoisemman! Marketan kaltainen ammattitaitoinen opas kruunaa matkan.

Mikko Makkonen

MAIJU LASSILA

- Jokohan lie Littilän Vatasen musta lehmä poikinut, puhui Liperin Kutsun-kylän Antti Ihalaisen emäntä Anna Liisa ikään kuin itsekseen, leipiä uuniin pannakseen. Se asia oli hänelle juolahtanut mieleen ihan vain yht' äkkiä.
- Johan se kuulu poikineen, myönsi Sormusen Miina, joka oli sattunut vieraaksi tulemaan ja hörppi nyt kahvia. Mutta sitten luuli hän Anna Liisan tarkoittavan Antti Vatasen lehmää ja kysyi:
- Senkö Jussi Vatasen lehmä?
- Sen, myönsi Anna Liisa. Miina vahvasti silloin:
- Johan se kuulu poikineen. Anna Liisa puuhaili kotvasen aikaa leipiensä kanssa, ja sitten hän taas kysyi:
- Lehmisvasikankohan tuo teki?
- Sekö Jussi Vatasen lehmä?
- Niin

Näin alkaa Maiju Lassilan romaani ”*Tulitikkuja lainaamassa*”. Mielestäni oiva aloitus imaista lukija välittömällä ja leppoisan arkisella sananvaihdolla tekstiin mukaan. Onhan näitä: ”*Alussa oli suo, kuokka ja Jussi*”; ”*Niin hyvin kuin tiedetään, on Jumala kaikkivaltias, kaikkitietävä ja kaukaa viisas*”.

Mutta kuka oli **Maiju Lassila**? Häntä ei oikeastaan ole koskaan ollutkaan. On yksi **Algoth (Algot Untolan) Tietäväisen** käyttämä kirjailijanimi. Muita salanimiä olivat **Irmari Rantamala, J. I. Vatanen, Väinö Stenberg, Liisan–Antti ja Jussi Porilainen**.

Algoth syntyi Tohmajärvellä Peijonniemen Nenolan tilalla vuonna 1868. Hän aloitti kansakoulun Kemiessä. Perhe muutti kuitenkin Matkaselkään, 40 kilometrin päähän. Isän kuolema vaikeutti lahjakkaan pojan koulunkäyntiä ja haave Joensuun lyseoon pääsemisestä kariutui. Äidin mentyä uusiin naimisiin tilanne vain paheni.

Isäpuoli joi ja hävitti perheen vähäistäkin omaisuutta. Algot pestautui rengiksi Kemieen, kummisedän, Simo Talluksen taloon. Täällä hän oppi ja sisäisti tohmajärveläisen kansankielen ja kuvauksen.

Parikymppisenä alkoi kuitenkin opiskelu **Sortavalan seminaarissa**. Neljän vuoden kuluttua hän valmistui kansakoulunopettajaksi.

Opettajan viroissa hän oli Raahessa, Kälviällä ja **Viipurissa**. Viipurissa ollessaan hän vaihtoi nimensä virallisesti **Untolaksi**. Kielistä kiinnostuneena hän oppi varsin hyvän taidon venäjän, saksan, ranskan, ruotsin ja italian kielissä. Olipa perehtynyt kiinan ja japanin kieliin ja latinalaisiin sanontoihin!

Seuraavaksi tapaamme hänet neljän vuoden ajan **Pietarissa**, jossa hän harjoitti puukauppaa ja ohessa toimi kotiopettajana. Tämä ajanjakso oli vuosisadan vaihteessa 1900-1904. Untola avioitui, mutta avio-onnea ei kestänyt edes häiden loppuun saakka. Algot poistui kesken juhlien. Solmittu avioliitto purettiin muutaman vuoden kuluttua.

Pietarissa Untola liittyi sosialistivallankumouksellisten toimintaan ja kertoi olleensa mukana Venäjän sisäministeri von Plehweä vastaan tehdyssä pommiattentaatissa v.1904. Untola pakeni Suomeen ja jatkoi opetustyötä **Lohjalla ja Kaustisella**. Siellä ollessaan hän aktivoitui pakinoitsijaksi sanomalehtiin. Niiden puoluekanta oli vanhasuomalainen, eli sosialismi tässä vaiheessa ei määritellyt hänen yhteiskunnallisia näkemyksiään. Lohjalla hän avioitui leskirouva Olga Jasinskin kanssa ja he saivat lapsen, joka kuitenkin kuoli lapsena. Avioliitto ei ollut järin onnellinen ja konkreettisesti se päättyi rouvan heitettyä rikkihappoa Untolaa arkaan paikkaan.

Porissa Algot toimi Vaasan läänin suomalaisen puolueen agitaattorina ja Satakunta-lehden päätoimittajana.

Porissa hän aloitti kirjallisen toiminnan. Ensimmäinen julkaistu kirja, nimeltään **HARHAMA**, ilmestyi 1909. Se on hatarahko omaelämäkerrallinen teos. Hän julkaisi sen **Irmari Rantamalan** nimellä. Kustantajiinkin hän oli yhteydessä kirjeitse; kukaan ei ollut tavannut kirjailijaa. Tällöin hän nimittäen itseään ”kirjoitustyöntekijäksi” asui **Hämeenlinnassa ja Hyvinkäällä**.

Harhama ei ole kirjana mikään läpihuutojuttu. Siinä on 2000 sivua ja todistaa hänen itseoppineisuudestaan. Se sisältää suuntauksia Danten, Miltonin, Goethen ja Tolstoin syvällisiin filosofisiin ajatuksiin. Tuntematonta kirjailijaa epäiltiin Ida Aalbergiksi ja Johannes Linnankoskeksi. Harhaman ”jatko-osa” **MARTVA** sisältää traagisen tarinan Martvasta ja Oolavista. Helppo vertaus Linnankosken kirjaan ”*Laulu tulipunaisesta kukasta.*”

Kansan kuvaajana Maiju Lassilan nimellä hän on tunnetuin suurelle yleisölle.

Alussa mainittu Tulitikkuja lainaamassa ilmestyessään 1910 oli läpimurto. Edellisten teosten kriitikoiden tuomio antoi nyt hänelle henkistä tyydytystä. Kukaan ei kuitenkaan tiennyt, että näissä on sama kirjailija takana. Tyylliltään nämä ovat aivan erilaisia. Ihmisillä on oma rauhallinen, mutkaton ja vivahteeton elämänasenne.

Aineelliset pyyteet määrittelevät ihmisten tekemisiä. Romaanin huumori perustuu elämisen monivaiheisiin tapahtumiin. Porsaas, siat ja lehmät ovat teoksessa lähes yhtä

tärkeitä kuin ihmiset. Luonnehdintoja ihmisistä ei ole. Se antaa lukijalle vapaasti mielikuvituksessaan muodostaa heistä omat näkemyksensä. Oman lisän Joensuun ja Liperin nimistöön tuo se, että paikat ja henkilöt on tunnistettavissa Tohmajärveltä. Tilitikkuja lainaamassa on siksi merkittävä teos, että sitä ovat arvostelleet monet myöhemmätkin suomalaiset kirjailijat, ja arvostaneet sitä.

Näytelmäkirjailijana hän on tuottanut paljon teoksia niin ammattiteattereihin kuin harrastajillekin. Moni kesäteatteri pitää Lassilan tuotantoa ohjelmistossaan.

Suhde uskontoon on esillä ja sisältönä lähes kaikissa kirjoissa.

Maiju Lassila sai valtion kirjallisuuspalkinnon kirjoituksistaan, mutta hän kieltäytyi siitä.

Suomen työväen nousu Venäjän muutoksissa aktivoi Algot Untolan kääntymään vanhasuomalaisuudesta puolustamaan omilla aseillaan työväestöä. Poliittisten kuohujen myllertäessä hän liittyi SDP-puolueeseen. Algot alkoi kirjoittaa Työmieslehteen vuonna 1917 ja sisällissodassa oli punaisten puolella. Untola toimitti yksin viimeisen painoksen tuota lehteä. Toimittaja vangittiin Helsingin valloituksen jälkeen ja sai kuolemantuomion. Hänen kuolemansa on epäselvä. Matkalla Santahaminaan Untola hyppäsi veteen tai työnnettiin. Vartijat ampuivat hänet kuoliaaksi. Maiju Lassilan kuolemasta tulee 100 vuotta 21.5.2018. Kirjailija haudattiin Santahaminan saarelle ja paikalle rakennettiin sikala. Myöhempi hautapaikkansa on Hietaniemen hautausmaalla.

Tuotanto

Irmari Rantamala	kuusi teosta
Maiju Lassila	22 teosta
J.I. Vatanen	yksi teos

Elokuvia

Toivo Särkkä	Tilitikkuja lainaamassa	1938
Risto Orko ja Leonid Gaidai	Tilitikkuja lainaamassa	1980
Valentin Vaala	Nuori Mylläri	1980
Pirjo Honkasalo ja Pekka Lehto	Tulipää	1980

Huomionosoituksia

Joensuun taidemuseon pihalla Maiju Lassilan muistomerkki. Nina Terno:

Kolmijakoinen muusa

Tohmajärven yläkoulu nimeltään Tietäväisen koulu, auditorio nimeltään Maiju Lassila Sali

Tohmajärven kesäjuhlan nimi Potsipäpäivät

Jorma Gröhn

SUKUSEURAN HALLITUS

Riitta Väistö hall. pj
Kyntäjantie 18
82500 KITEE
050 372 3665
rvaisto@gmail.com

Merja Immonen siht,
Alhontie 22 – 28 B 10
58200 KERIMÄKI
050 554 7186
merja.immonen@gmail.com

Matti Gröhn
Tohmarivintie 5 B
82600 TOHMAJÄRVI
040 761 4331
mattisegrohn@gmail.com

Kari Uuksulainen hall. vpj
Olavinkatu 32 A 18
57130 SAVONLINNA
0400 755 308
kari.uuksulainen@gmail.com

Jorma Gröhn, jäsen
Olkontie 17 A 18
82500 KITEE
044 273 0871
jormagr4@gmail.com

Matti Mononen
Oravisalontie 159 B
82300 RÄÄKKYLÄ
050 570 8456